

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO

Aihe: Kokoomuksen eduskuntaryhmän lausunto luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi (VN/1972/2020)

Kokoomuksen eduskuntaryhmä kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi ja toteaa kunnioittavimmin lausuntoaan seuraavaa:

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Kokoomuksen eduskuntaryhmä pitää tärkeänä, että Suomessa laaditaan pitkän aikavälin koulutuspoliittinen selonteko. Koulutuspoliittisen selonteon keskiössä on oltava koulutuksen laadun vahvistaminen kaikilla koulutusasteilla aina varhaiskasvatuksesta korkea-asteelle.

Pienenä maana Suomen menestys nojaa korkeaan osaamiseen. Osaamistaso on viime vuosina ollut laskussa. Osaamistason nostamisen on oltava keskeisessä roolissa läpi koulutuspoliittisen selonteon.

Varhaiskasvatuksen osallistumisaste muita Pohjoismaita selvästi alhaisempi. Joka viides 3-5 -vuotias on edelleen varhaiskasvatuksen ulkopuolella. Jopa 6000 nuorta päättää joka vuosi peruskoulun ilman riittäviä perustietoja ja -taitoja. Koulutuksen keskeyttää liian moni nuori. Nuorille suunnatussa lukiokoulutuksessa keskeyttämisprosentti oli 3,2, nuorille suunnatussa ammatillisessa koulutuksessa 8,7 vuonna 2018. Jopa 15 prosenttia ikäluokasta jää vaille toisen asteen tutkintoa. Lisääntyneet haasteet niin oppimisvaikeuksien, mielenterveys- ja päihdeongelmien kuten myös neuropsykologisten sairauksien osalta heikentävät entisestään lasten ja nuorten pärjäämistä.

Selonteon laatimisprosessista eduskuntaryhmä toteaa, että näin merkittävä ja laaja-alainen asiakirja on laadittava laajassa ja tiiviissä yhteistyössä koulutuksen järjestäjien, parlamentaaristen toimijoiden ja koulutuskentän kanssa. Syyskaudella 2020 kentältä kuultiin huolestuttavia viestejä valmistelun avoimuudesta.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä toteaa, että koulutuspoliittiseen selontekoon, sen tavoitteisiin ja toimenpiteisiin on saatava laaja koulutustoimijoiden yhteisymmärrys. Näiltä osin eduskuntaryhmä pitää välttämättömänä, että lausuntopalaute otetaan asianmukaisesti selonteon jatkovalmistelussa huomioon. Selonteossa on otettava kantaa kaikkea koulutusta koskevan lainsäädännön kehittämistarpeisiin ja niiden läpikäyntiin. Selonteon yksi isoimmista haasteista on, että suurin osa selonteon sisällöstä on nykytilan ei tavoitetilan kuvaamista.

Kuten selonteossa todetaan, suomalainen koulutusjärjestelmä on pohjautunut toimijoiden autonomiseen asemaan. Tämä on ollut yksi menestystekijöistämme. Jatkossakin meidän on luotettava maailman parhaisiin opettajiin ja koulutuksen järjestäjiin.

Selonteossa on huomioitava, että korkeatasoisen koulutuksen saatavuus kaikissa Suomen osissa on turvattava siten, että samaan aikaan huolehditaan laadun vahvistamisesta ja koulutuksen kehittämisestä.

2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Kokoomuksen eduskuntaryhmä katsoo, että koulutuspoliittisen selonteon kunnianhimon tasoa on nostettava. Erityisesti visiossa on korostettava koulutuksen laadun vahvistamista sekä koulutus- ja osaamistason nostamista kaikissa väestöryhmissä.

Koko koulupolun on toimittava saumattomasti yhteen aina varhaiskasvatuksesta lähtien. Tämä edellyttää määrätietoista koulutusjärjestelmän kehittämistä, jossa keskiöön nostetaan yksilö. Jokaisella on oltava lähtökohdistaan riippumatta mahdollisuus kouluttautua aina tohtoriksi asti ja kehittää omaa osaamistaan elämänmittaisesti.

Eduskuntaryhmä ehdottaakin, että selonteon vision kolmas kappale nostetaan toiseksi kappaleeksi, koska kolmannessa kappaleessa nimenomaan nostetaan esille tavoitetila: Suomalaisten koulutus- ja osaamistaso on maailman kärkeä.

Vision kuvauksessa tulisi myös vahvistaa kansainvälisyyttä. Eduskuntaryhmä ehdottaakin, että virke *Koulutus ja tutkimus vetävät Suomeen osaajia kaikkialta maailmasta* nostetaan käsittelykappaleen ensimmäiseksi virkkeeksi, koska tämä korostaa kyseistä tavoitetilaa.

3. Koulutuksen ja tutkimuksen tavoitteet ja toimenpiteet

3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Kokoomuksen eduskuntaryhmä katsoo, että varhaiskasvatusta koskevat tavoitteet ja toimenpiteet ovat linjassa pitkään jatkuneen varhaiskasvatuksen merkityksen korostamisessa ja kannattaa näitä tavoitteita ja toimenpiteitä. Selonteon luonnoksessa on aivan oikein korostettu sitä, että varhaiskasvatuksen osallistumisastetta on nostettava kohti Pohjoismaista tasoa. Varhaiskasvatuksen osallistumisen esteitä on purettava ja jatkettava toimia, jotka lisäävät osallistumisastetta, kuten asiakasmaksujen alentamista sekä varhaiskasvatuksen laadun vahvistamista.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä katsoo, että selonteossa esitetyt toimenpiteet koskien varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen lainsäädännön kokonaisuudistusta eivät ole tarkoituksenmukaisia esitetyssä muodossaan.

Varhaiskasvatustalainsäädäntö on juuri uudistettu kokonaisuudessaan. Varhaiskasvatuksen toimintaympäristön kannalta olisi nyt äärimmäisen tärkeää keskittyä lain tehokkaaseen toimeenpanoon. Siirtymäaikaan sisältyy muun muassa varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutustason nostaminen, mikä edellyttää edelleen toimenpiteitä varhaiskasvatuksen opettajien koulutusmäärien nostamista yliopistotasoisessa koulutuksessa.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä pitää myös tärkeänä, että varhaiskasvatuksen järjestäminen on monipuolista ja tähän liittyen on varmistettava myös yksityisen palvelutuotannon toimintaedellytykset. Ei ole itseisarvo, että varhaiskasvatus säilyy pääosin julkisesti tuotettuna, koska jo useissa kunnissa yksityisten toimijoiden osuus on merkittävä. Se vahvistaa myös perheiden valinnanvapautta.

Eduskuntaryhmä kiinnittääkin huomion siihen, että selonteossa tulisi mainita vain esi- ja perusopetuslainsäädännön uudistaminen kokonaisuudessaan. Perusopetuslainsäädäntömme on jo yli 20 vuotta vanha eikä kokonaisuudistusta ole tehty koko 2000-luvulla. Eduskuntaryhmän näkemyksen mukaan seuraavien vuosien merkittävä koulutuksen kehittämisen painopiste tulee kohdistaa juuri perusopetukseen, jotta peruskoulun päättävät nuoret saavuttavat perusopetuksen oppimäärän ja riittävät perustiedot ja -taidot toisella asteella opiskeluun.

Perusopetuslainsäädännön uudistaminen on tehtävä kokonaisuutena. Huomioon on otettava niin yksilölliset koulupolut kuin riittävät tuen ja ohjauksen palvelut. Yksilöllisiä ja joustavia koulupolkuja on vahvistettava osana perusopetuksen uudistustyötä. Toinen oppii lukemalla, toinen tekemällä. Tämä oppimisen moninaisuus tulisi tunnustaa entistä paremmin myös perusopetuksessa.

Kysymyksiä herättää myös linjaus, jossa todetaan, että lainsäädännön uudistus vahvistaisi strategista ohjausta, seurantaa ja koordinaatiota. Linjaus ei voi johtaa kuntien itsehallinnon heikkenemiseen eikä meidän tule rakentaa keskusjohtoista koulutusjärjestelmää, jossa ministeriö eri poliittisine toimijoinen alkaa määrittää, miten perusopetusta maassamme järjestetään. Selonteolla ei tule ohjata suomalaista koulutuspolitiikkaa pois nykyisestä luottamukseen perustuvasta mallista.

Toimenpiteistä uupuu kokonaisuudessaan LUMA-aineiden opetuksen vahvistaminen kaikilla koulutusasteilla. Tämä nivoutuisi hyvin lukulaitokokonaisuuden kanssa ja Kokoomuksen eduskuntaryhmä esittääkin, että LUMA-osaamisen vahvistaminen nostetaan yhdeksi painopistealueeksi.

3.2 Toinen aste

Kokoomuksen eduskuntaryhmä katsoo, että sekä lukiokoulutuksella että ammatillisella koulutuksella on jatkossakin oltava omat toimintaa ohjaavat lainsäädäntönsä sekä rahoitusmallista. Toisen asteen duaalimalli on säilytettävä eikä koulutuksen raja-aitojen purkaminen saa johtaa siihen, että koulutusten erityispiirteistä luovuttaisiin.

Eduskuntaryhmä katsoo, että toista astetta koskevassa osiossa on vahvistettava koulutuksen laadun osuutta. Tällä hetkellä laadun vahvistamisen toimenpiteet ovat varsin kevyitä eivätkä juuri nouse johdantoteksteissä esille.

Eduskuntaryhmä katsoo, että kirjaukset toisen asteen raja-aitojen madaltamisesta jäävät epäselviksi. Eduskuntaryhmän näkemyksen mukaan yhteistyötä on tehtävä sellaisilla toiminta-alueilla, joissa koulutuksen järjestäjät katsovat tämän toimivaksi tavaksi. Molemmat koulutusasteet vaativat erityisesti nyt omaa kehitystyötään, kun oppivelvollisuuden

laajentamista koskeva lainsäädäntö astuu voimaan. Koulutuksilla on myös erilaiset tehtävät, mikä on ollut keskeinen osa suomalaista koulutusjärjestelmää.

Ammatillisen koulutuksen osalta eduskuntaryhmä katsoo, että eri ammatillisten tutkintojen yhteisiä osia voidaan lisätä. Tutkintojen yhteisten osien lisäämistä ei tule kuitenkaan toteuttaa siten, että lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen tutkintojen sisällölliset tavoitteet muutetaan samanlaisiksi. Opetussuunnitelman perusteista ja oppimistavoitteista on pidettävä kiinni molemmissa toisen asteen koulutuksissa.

Yhteistyön syventämisessä voidaan edetä siten, että esimerkiksi ammatillisen koulutuksen kuuluvia yleisopintoja (esimerkiksi äidinkieli, matematiikka) voisi suorittaa lukiokoulutuksen piirissä lukion opetussuunnitelmasisältöjä vastaavasti. Lisäksi ammatillisen puolen opiskelijoille voisi halutessaan olla mahdollista suorittaa lukion yleissivistäviä opintoja ilman, että opiskelija tähtäisi lukion oppimäärän tai ylioppilastutkinnon suorittamiseen.

Lukiokoulutuksen osalta kunnianhimon tasoa nostetaan lisäämällä toimenpiteisiin mahdollisuus suorittaa tulevaisuudessa englanninkielinen ylioppilastutkinto. Tämä osaltaan lisää Suomen kansainvälistä houkuttelevuutta sekä mahdollistaa myös tehokkaammin koulutusviennin. Kokoomuksen eduskuntaryhmä esittääkin, että tämä lisätään toisen asteen koulutuksen toimenpiteisiin.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä ei kannata, että valtiojohtoisesti ohjataan ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjien yhdistymistä. Käytännössä kun koulutusmuodoilla on erilaiset rahoitusjärjestelmät, johtaa tilanne esimerkiksi kuntayhtymämallissa pahimmillaan siihen, että toinen näistä koulutusmuodoista joutuu leikkausten kohteeksi, koska valtionosuudet eivät esimerkiksi lukiopuolella vastaa koulutuksen tosiasiallisia kustannuksia. Jos järjestäjä nimenomaan on kuntayhtymä, eikä kunta, ei tällä ole myöskään verotusoikeutta, mikä mahdollistaisi rahoituspohjan laajentamisen. Eduskuntaryhmä esittää näiden kirjausten poistamista (s. 28).

Toisen asteen osalta on ensiarvoisen tärkeää, että rahoitusjärjestelmä on ennakoitava ja vakaa. Hallituksen äkilliset muutokset esimerkiksi ammatillisen koulutuksen rahoitusmalliin eivät ole toivottavia. Kokoomuksen eduskuntaryhmä katsoo, että selonteossa on linjattava lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistamisesta, jotta se vastaisi koulutuksen järjestämisestä tosiasiallisesti koituvia kustannuksia. Oppivelvollisuuslain noston vaikutuksia toisen asteen koulutuksen järjestäjien kustannuksiin on arvioitava ja uudet velvoitteet kompensoitava täysimääräisesti. Oppivelvollisuuslainsäädäntöä ei saa tulla tosiasiallinen koulutusleikkaus.

3.3 Korkeakoulut

Kokoomuksen eduskuntaryhmän näkemyksen mukaan suomalaisen korkeakoulujärjestelmän on jatkossakin perustuttava duaalimalliin, jota ei saa lainsäädännön uudistuksilla romuttaa. Duaalimalli tukee tavoitetta valmistaa opiskelijoita korkeasti koulutettuina niin työelämän kuin akateemisen maailman tarpeisiin.

Eduskuntaryhmä katsoo, että tavoitteet pohjautuvat laajassa yhteisymmärryksessä valmistettuun Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030 -linjauksiin, mitä voidaan pitää

perusteltuna. Ottaen huomioon, että visiossa edellytetään vähintään puolen ikäluokasta suorittavan toisen asteen tutkinnon, tavoitteen asetanta jää vielä kunnianhimmottomaksi, jos asiakirjan tarkastelujakso on vuoteen 2040.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä esittää, että toimenpiteisiin lisätään tavoite siitä, että vuonna 2040 ikäluokasta vähintään 60 prosentilla on korkeakoulututkinto. Tämä velvoittaa tulevia hallituksia myös määrätietoisiin toimenpiteisiin koulutustason nostamiseksi.

Korkeakoulutuksen saavutettavuus on tärkeää. Saavutettavuutta ei tule kuitenkaan toteuttaa korkeakoulutuksen laadun kustannuksella. Näin ollen kaikessa korkeakoulutuksessa on otettava ensisijaisesti huomioon se, että korkein tutkimus ja siihen perustuva opetus säilyy laadukkaana ja pystyy kilpailemaan myös koko ajan kansainvälistyvässä toimintaympäristössä.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä myös esittää, että toimenpiteisiin lisätään ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen kannustaminen profiloitumiseen ja siihen, että korkeakoulut löytävät ne tutkimuksen alueet, joissa ne pystyvät tavoittelemaan maailman kärkeä. Tätä myös korkeakoulujen rahoitusjärjestelmän on voimakkaasti tuettava.

Selonteossa mainitaan korkeakoululainsäädännön uudistaminen (s. 34-35). Esitetystä toimenpiteestä jää hyvin epäselväksi, mitä tällä korkeakoululainsäädännön uudistamisella tavoitellaan. Eduskuntaryhmä esittääkin, että kirjaus poistetaan selonteosta. Epäselväksi jää myös, mitä tarkoittaa koulutusvastuita koskevan sääntelyn uudistaminen. Koulutusvastuiden myöntämisen on perustuttavat tarkkaan aineistoanalyysiin sekä koulutustarpeiden ennakkointiin, ei hetkittäisiin poliittisiin voimasuhteisiin.

3.4 Tiede ja tutkittu tieto

Tiedettä käsittelevän osion osalta eduskuntaryhmä esittää huolensa siitä, miten TKI-tiekartassa, joka on sinällään erittäin kunnianhimoinen, olevat tavoitteet tosiasiallisesti saavutetaan. Tiedepolitiikassa ei riitä, että laadimme tiekarttoja ja suunnitelmia vaan tarvitsemme määrätietoisia politiikkatoimia.

Kokoomus on sitoutunut korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visioon 2030. Haluamme, että Suomesta tulee kansainvälisesti houkutteleva korkealaatuiseen tutkimukseen panostava yhteiskunta. Tavoittelemme korkeakoulutettujen määrän kasvattamista sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan nostamista vähintään 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta.

Suomen on oltava maailman paras ja kansainvälisesti vetovoimaisin maa tehdä tutkimusta ja kehittää uusia tuotteita. Valitsemme taitavasti vahvuudet, joihin keskitymme ja investoimme. Julkinen valta tukee kovatasoisten tutkimus- ja osaamiskeskusten syntyä vakaalla ja ennakoitavalla tutkimusrahoituksella sekä esimerkiksi tutkimuksen Lippulaiva-toiminnan jatkamisella.

Julkisen toimijan rinnalla tarvitsemme vahvaa yksityistä sektoria, joka panostaa tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Avainkysymys onkin, miten saamme yksityiset yritykset investoimaan Suomessa tutkimukseen ja innovaatiotyöhön.

Eduskuntaryhmä esittää, että tieteen ja tutkitun tiedon painoarvoa vahvistetaan yhteiskunnassa. Disinformaation aikaan on ensiarvoisen tärkeää, että pystymme erottamaan

olennaisen ja epäolennaisen tiedon toisistaan. Tämä edellyttää sitä, että yhteiskuntana teemme kaikkemme tieteen ja tiedon arvostuksen vahvistamiseksi.

3.5 Vapaa sivistystyö

Vapaan sivistystyön asema osana koulutusjärjestelmää muuttuu, kun se tulee osaksi oppivelvollisuuslain mukaista koulustarjontaa. Vapaan sivistystyön tukeminen luo edellytyksiä jatkuvaan oppimiseen erityisesti aikuisväestön keskuudessa. Lisäksi vapaan sivistystyön rooli esimerkiksi maahanmuuttajien kotoutumisessa on keskeinen.

3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

Kokoomuksen eduskuntaryhmä esittää, että jatkuvan oppimisen toimenpiteisiin kirjataan kokeiluiden käynnistäminen. Eri alueilla toteutettavien kokeilujen saadaan arvokasta tietoa järjestelmän toimivuudesta sekä siitä, mitä lainsäädännön muutostarpeita yhteiskunnassamme on. Jatkuva oppiminen on jokaisen oikeus, mutta emme katso, että tähän on olemassa yhtä patenttiratkaisua, joka toimisi kaikissa tilanteissa. Osaamisen päivittämiseen liittyvät tarpeet ovat hyvin erilaisia.

3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

Suomen koulutusjärjestelmän ylivoimainen vahvuus ovat korkeasti koulutetut opettajat. Kokoomuksen eduskuntaryhmä katsoo, että kasvatusta ja opetusalan henkilöstön kelpoisuusvaatimukset on säilytettävä vähintään nykytasoisina eikä niitä saa madaltaa millään koulutusasteella.

Eduskuntaryhmän näkemyksen mukaan päivittäin olisi tarkasteltava, pitäisikö joillain koulutusasteilla jopa nostaa opettajien kelpoisuusvaatimuksia, jotta pedagogisesti laadukas opetus turvataan jokaiselle nuorelle. Selontekoluonnoksessa (s. 44) esitetään hyvin epämääräinen linjaus opettajakelpoisuuksien sääntelyn uudistamisesta. Eduskuntaryhmä esittää, että toimenpidettä koskeva kirjaus poistetaan joko kokonaisuudessaan tai se muutetaan siten, että siihen lisätään maininta siitä, että kelpoisuudet säilyvät vähintään nykyisellä tasolla.

Opetus- ja kasvatustalon ammattilaisten lakisääteistä oikeutta täydennyskoulutukseen olisi myös tarkasteltava osana koulutuspoliittista selontekoa. Lisäksi viime vaalikaudella käynnistettyä opettajien perus- ja täydennyskoulutuksen kehittämistyötä on jatkettava.

3.9 Opintotuki

Kokoomuksen eduskuntaryhmä katsoo, että esitetyt toimenpiteet muun muassa opintotuen tulojen korottamiseksi ovat kannatettavia. Tulorajojen korotus parantaa opiskelijoiden mahdollisuuksia työntekoon opintojen aikana. Lisäksi tulorajojen korotus esimerkiksi 50 prosentilla on nettovaikutuksiltaan jopa positiivinen julkiseen talouteen.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä esittää, että opintotukilainsäädäntöä tarkastellaan tulevaisuudessa kokonaisuutena. Tämä on otettava huomioon myös

sosiaaliturvauudistuksessa. Opintotukea koskeva lainsäädäntö on hyvin pirstaleinen ja monimutkainen, koska siihen on tehty eri vaalikausina osauudistuksia.

Lisäksi opintotuen kannustinelementtejä, kuten opintolainahyvitystä, on kehitettävä, koska jo tällä hetkellä on havaittavissa, että sillä on ollut myönteisiä vaikutuksia korkeakoulututkinnon suoritusaikoihin.